

Haanja Kool
8. klass

Kertu Vaher
LAPITEKK
Loovtöö

Juhendaja: Kersti Aasa

Haanja 2022

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
1. Lapitöö ajalugu	4
1.1 Eesti lapitöö ajalugu	4
2. Minu lapiteki lugu	5
Kokkuvõte	9
Kasutatud kirjandus	10
Lisad	11
Lisa 1. Valmis lapitekk	11

Sissejuhatus

Kuna mul on huvi käsitöö vastu, siis valisin loovtööks praktilise töö - lapiteki tegemise. Kuna naudin väga käelist tegevust, siis meeldivad mulle käsitöötunnid ja varasemalt meeldis ka käsitööringis osalemine. Olen näinud väga ilusaid lapitehnikas töid, nii tekkis ka minul huvi selle vastu. Need on väga hinnatud ja kaunid tööd. Kuna see ei nõua erilist õmblemisoskust, sain oma õpetajalt julgustust, et selline suur töö ette võtta. Lootsin selle töö jooksul õppida nii mõndagi lapitööst ja arendada oma oskusi käsitöös. See on ka üks esimesi suuremaid projekte käsitöös, mida ma teen.

1. Lapitöö ajalugu

Lapitöö on inimesi köitnud juba väga kaugetest aegadest (Pink, 2003). Lapitöid hakati algselt tegema vajadusel, et kasutada ära alles jäänud kangatükid ja neid ühendades saada suuremaid pindu. Hiljem hakati lapitöid voorderdama, et riided oleks pehmemad ja soojemad. Vanasti kasutati vatiini asemel vatti. Kõige esimesed lapitööde näited pärinevad muinasajast, kui suuremate pindade saamiseks õmmeldi kokku loomanahkasid. Üks vanimaid lapitöösid on leitud Egiptusest, see on valminud rohkem kui 800 aastat eKr. Euroopas levisid lapitööd esimese aastatuhande lõpus ristirüütlitega, kes töid lippe ja telke oma retkedelt tagasi. Keskaja lõpul hakati õmblema kodutekstiilidele ka kaunistusi ja lapitöö põhi oli sametine. Sinna peale tepiti satiinist või kullatud kujundid, mis veel omakorda ääristati kuldse nõõriga. Inglisekeelne nimetus lapitööle on *patchwork* ning lapitööde teine nimetus on *quilt* (ladina keeles on *culcita* täistopitud kott) ja see sõna tähendab kolmekihilist lapitööd. (Oro & Saarlo, 2004)

1.1 Eesti lapitöö ajalugu

Eesti taluperedes kooti kangaid telgedel. Taimede abil värviti lõngad, millest kangaid kooti, aga hiljem kasutati selleks tehnilisi värve. Linased kangad pandi õue päikese kätte pleekima, et värvi muuta. Aga keegi sellel ajal kangaid poest ei ostnud. Küll aga osteti trükitud rätikuid, paelu ja pitse rändkaupmeeste käest. Riideid kanti just nii kaua, kui need vastu pidasid. Täiskasvanute vanadest riietest tehti ka lastele riideid. Paar lapitööd 19. sajandi lõpust ja 20. sajandi algusest on Eesti Rahva Muuseumis. Muidu tehti lapitöid just kokkuhoiu eesmärgil. Eestis toimus 1991. aastal lapitööga seoses tõusulaine. Siis korraldati lapitööde näitus. 1995. aastal tekkis ka Eesti Lapitöö Selts. (Oro & Saarlo, 2004)

2. Minu lapiteki lugu

Kõigepealt vaatasin läbi mitmeid raamatuid, et leida idee ja tehnika. Mulle jäi silma seminole tehnika. Kui idee sai paika, hakkasin mõtlema värvitoonide peale ja otsustasin roosa, tumesinise ja beeži tooni (vt Joonis 1) kasuks.

Joonis 1. Lapitekiks valitud kangad (autori erakogu)

Kui lapitöö tehnika välja valitud ja kangad olemas, oli vaja tööle hakata. Esmalt lõikasin kangad erinevate laiustega ribadeks, et tulemus oleks huvitavam.

Järgmise etapina õmblesin sirge õmblusega kõik pikad kangaribad vastavalt oma disainile kokku üheks suureks tööks (vt Joonis 2).

Joonis 2. Sirgelt õmmeldud ribad (autori erakogu)

Seejärel märkasin, et roosat kangast tuleb juurde osta. Aga sellist roosat kangast nagu alguses oli, ei leidnud ma enam. Niisiis võtsin ühe väga sarnase roosa kanga ja õmblesin ribad pikemaks (vt Joonis 3).

Joonis 3. Juurde õmmeldud roosad ribad (autori erakogu)

Peale seda panin ma teki keskkohast kokku ja lõikasin selle ribadeks 45 kraadi all (vt Joonis 4). Ribade laiuseks 20 cm.

Joonis 4. Ribadeks lõigatud töö (autori erakogu)

Nüüd tulid need ribad tekiks kokku laduda, et siksakmuster ilusti välja tuleks. Siis tuli ära nummerdada, et ribad omavahel segi ei läheks. See oli väga huvitav. Natuke nagu pusle kokkupanemine, aga sellel oli kindel süsteem. Kõik need ribad tuli ühekaupa kokku õmmelda (vt Joonis 5).

Joonis 5. Siksakmuustriga lapitöö (autori erakogu)

Seejärel lõikasin teki ääred sirgeks ja panin pealistüki kokku voodri ja aluskangaga. Et kolm kihti koos püsiks, on lapitöö juures oluline tehnika teppimine. Otsustasin teppida masinaga siksakmustrit järgides.

Nüüd tuli etapp, mille nimi on kantimine. See tähendab lihtsamalt öeldes äärte ilusaks tegemist ehk töö raamimist, mis on omane lapitöödele (vt Joonis 6).

Joonis 6. Teki kantimine (autori erakogu)

Oma töös sain kolme külje kantimisel kasutada aluskangast, aga neljanda külje jaoks aluskangast ei piisanud. Neljas külg tuli kantida kandiribaga. Selleks lõikasin välja 8 cm laiuse riba, millega kantisin teki neljanda külje.

Nüüd tuli veel üle vaadata, kas kõik niidiotsad on peidetud, traagelniidid ja nõõpnõelad välja võetud.

Valmis sai 215 cm pikk ja 140 cm lai lapitekk (vt Lisa 1).

Kokkuvõte

Loovtöö eesmärgiks oli teha lapitekk. Täitsin püstitatud eesmärgi, sain valmistada lapiteki algusest lõpuni. Selle käigus õppisin teppimist ja kantimist, mis on tähtsad lapitöö osad. Mulle meeldis jälgida, kuidas lapitööst sai tekk. Ega algul ei kujutanud ettegi, kuidas moodustub siksakmuster. Raskeks osutus lõpu poole õmblemine, eriti teppimine, kuna tekk oli juba päris suur ja masina all oli keeruline suure tekikuhjaga hakkama saada. Ette tuli ka takistus: paaril korral tuli valesti läinud õmblusi lahti harutada. Ühel korral õmblesin ühe nõõpnõela niimoodi töö sisse, et õmblust tuli natuke lahti võtta, et nõel kätte saada. Samas oli ka huvitav uurida ja lugeda lapitöö ajaloo kohta.

Soovin tänada õpetaja Kersti Aasat, kes õpetas ja aitas mind ning oli valmis kõike koos minuga tegema. Soovin ka tänada õpetaja Kersti Leiti, kes aitas mul loovtöö korrektselt vormistada.

Kasutatud kirjandus

Pink, A. (2003). Õmblemine. Saara Kirjastus.

Oro, E. & Saarsoo, G-A. (2004). Lapitööd. Tallinn: Avita.

Lisad

Lisa 1. Valmis lapitekk

